

KOVÁTS
RÓBERT

A másik út

Tartalom

Keresztutak	13
Túl kicsi a világ	45
A templom kapuja	93
Szeretet és gyűlölet ösvényén	113
A felelősség árnyékában	135
Ki mint vet, úgy arat	171
Nem kapod már vissza a mai napot	197
Rémisztő távolság	245
Huszonhárom év	317
Az én utam	353

Részlet az 1. fejezetből

„Tikkasztó forróság terpeszkedett szét a tájon, mintha minden meg akart volna gyulladni a fehéren izzó napkorong alatt, mely a pasztellkék égen ragyogott messze felettem. Fáradt voltam, mint mindig. A kevés alvás, az állandó utazás, a tompító nyár és a lelkemet megülő tömeg együttesen kiszívta belőlem az élet szinte minden cseppjét. Szárazzá aszalódtam, s úgy zötykölődtem a kocsí platóján, mint egy láda félig rohadt, összeszottyadt eper. Elnyújtózkodtam a szabad ég alatt, s nem zavart, hogy a Ford Pickup kemény rakfelülete nem éppen kényelmes. Jobb volt ez is, sokkal jobb, mint ahonnan jöttem, s talán jobb annál, mint ahová tartok.

Néhány ismeretlen tartalmú láda, zsákban bűzlő lótrágya és pár tejeskanna volt a néma útitársam. Az öreg farmer, aki felvett Westcliffe határában, furcsállta, hogy a platón akarok utazni, de csak beleegyezett. Talán örült is neki, hogy nem kell senkivel beszélgetnie, s a különös stopposa úgysem fog sok vizet zavarni ott hátul.

A múlton járt az eszem, mint már oly sokszor, s kevesebbet a jövőn. Amióta visszakaptam a szabadságomat – miféle szabadság ez? -, úgy éreztem, hogy egyre többször utazom a fájdalmas múltba, semmint a jövőbe tennék reményteli lépéseket. Miféle remény? Az autó gurult alattam, a kerekei felverték az út porát, a motor felbúgott egy-egy emelkedőn, s a

lejtőn szinte repült; a platóján ültem, mégsem voltam a része. A határozott, céltudatos előrehaladás ismeretlen volt számomra. Nem volt kihez vagy mihez tartanom az életben, szélfúttá ördögszekere voltam a világnak, mellyel senki nem törődik. Csak azt tudtam, honnan indultam, s azt egyre kevésbé, kivé váltam, az pedig tökéletesen rejtve maradt, merre vezet az utam. Ha van egyáltalán út előttem, s nem csupán illúzió, hogy a lábaim róják a világot, miközben meg sem moccanok.

Delelt, mire elértük a kisváros határát. Életemben nem jártam még itt, s nem is tudtam, hogy van ilyen apró zuga a világnak. Elrobogtunk a tábla mellett, melyen az alábbi szöveg volt olvasható:

La Veta
Lakosság: 618 fő

Ültömben megfordultam, s szemlélődni kezdtem, miféle helyre kerültem. Hosszan elnyúló főút szelte át az aprócska települést, mely olyan álmosnak hatott, hogy egy orvos már ellenőrizte volna a pulzusát, nem kell-e elföldelni.”

Részlet a 2. fejezetből

„Csodálatosan csillagos esténk volt. A sötétség mögött fehérülő milliányi pontocska s a Hold fénye varázslatos

aurával lengte körül a farm épületeit, minden zegé-
zugát, akárha egy gyöngéd táncot lejtő tündér volna,
aki hófehér ruhájával békés álmodot hint a tájra. Randall
sóhajtása mindent elárult, ami a szívében volt;
megelégedettség ült ki az arcára. Istenem, mennyire
akartam én is így érezni, vagy legalább elhinni azt a
tündérmesét, hogy egy napon így élhetek én is! Egy
darabig csöndben ültünk, s ki-ki a maga gondolataiba
merült, melyeket az éjszaka vásznára festettünk.
Idővel Randall fészkelődni kezdett, ahogy a zsebében
matatott, s így szólt:

- Rágyújtasz?

Elfogadtam egy szál Marlborot, s ahogy füstbe
burkolóztunk, a férfi kibontotta a viszkis üveget. Egy
kevéskét töltött magának, s amikor megkínált,
udvariasan visszautasítottam.

- Megértelek, legalábbis azt hiszem – mondta.

Nem feleltem semmit.

- Jó, hogy végre csak ketten vagyunk, Declan.
Vártam már, hogy beszéljünk egy nagyot.

- Hát, én is. Még nem is köszöntem meg, hogy
ápoltatok.

- Megköszönted, csak nem emlékszel – nevetett
Randall és jókora füstpamacsot fújt a levegőbe.

- Mennyi ideig voltam a szobában?

- Nem egész nyolc napig. Sietsz valahova? –
kérdezte gyanítva, hogy nincs a világnak olyan pontja,
ahol várának rám.

- Nem, nem én csak nem akarok kolonc lenni...
És hívnom is kéne már azt a telefonszámot.

- Mondtam, mi már elintéztük.
- Összeugrott a gyomrom a gondolattól, hogy bizonyára megtudták; börtönviselt ember vagyok.
- Addig maradsz, amíg szeretnél. De ha így alakul, akkor már be is segíthetsz valamit az itteni dolgokba. Mihez értesz?
- Elboldogulok a fával.
- Az mindig jól jön – mosolygott. – Pláne, hogy egy régi ismerősre bízhatok ilyen munkát.
- Megcsóváltam a fejemet.
- Én még mindig nem igazán emlékszem rád...
- Randall ismét töltött magának, majd egyből leküldte a maró italt.
- Akkor itt az ideje alaposan elmélyedni a múltban, nem igaz, pajtás?”

Részlet a 3. fejezetből

„Közös, ugyanakkor más-más utakon haladó történetünk ezen pontján érdemes szót ejteni anyámról, aki apámmal ellentétben serénykedett, hogy a személyiségfejlődésem tele legyen nem kívánatos elemekkel. Amennyire az öregem érdektelen volt, anyám szinte megfojtott, rám telepedett, dirigált, kereteket szabott, s miután apám eltűnt a képből, ez a derék, jó asszony addig nem látott lelkesedéssel kezdte tönkretenni az életemet. Nem a gonoszság és a tudatos ártás munkálkodott benne, akár jó anya is lehetett

volna ő, ha milliószor türelmesebb, gyöngédebb, felelősségteljesebb és tudatosabb. Tehát, ha teljesen más ember.

Állandóan korholt, türelmetlenségéből fakadóan pedig sosem volt neki semmi elég jó, amit csináltam. Egyszerűen képtelenség volt neki megfelelni. Örök elégedetlen lévén játszi könnyedséggel megtalálta a viselkedésemben, kisgyermeki létezésemben azt, amit kritizálni tud. Dicsérő szóra vagy akármilyen biztatásra nem is emlékszem, ahogyan arra sem, hogy valaha láttam volna rajta azt, hogy örömmel tölti be az anyai szerepet. Apám számára semmi nem voltam, anyám számára viszont már valami; teher. Állandóan azt éreztette velem, mennyivel jobb lenne az élete, ha én nem lennék, s bár ezeket sosem mondta ki, de elég volt a gesztusok tárházából válogatni, hogy tudjam; örökké csak egy tüske leszek a talpában.

Ahogy muszájból készítette az ételt. Amikor kedvetlenül, kötelességből végezte a háziasszonyok mindennapos feladatait. A hangsúly, ahogy hozzám szólt. Mindig is biztos voltam benne, hogy nem akar ő ártani nekem, s ha eltűnnék az életéből, az bizonyára megviselné; talán leginkább az sújtaná le, mennyire hamar túllendül az elvesztésem felett érzett bánaton. Amíg csak ismertem őt, mindig is láttam a szemében egy rejtett szomorúságot, egy létbizonytalanságot. Hogy nem tudja betájolni magát az életben, ismeretlen objektumnak van feltüntetve a térképen, s maga sem tudja, mire, de valami egészen másra teremtett.”

Részlet a 4. fejezetből

„Ami a testi fenyítést illeti, abból nekem is bőséggel kijutott. Miller hadnagy – csak így tudom őt hívni ennyi év után is, mert megkövetelte, hogy így szólítsam – ördögi énje úgy bújt elő, mint a gaz, mely a rideg esőtől napról-napra egyre csak megnövekszik s elburjánzik. Súlyos alkoholizmusa lassan a karrierje végét jelentette, s efelett érzett szörnyű keserűségét csak még több italba fojtotta. Anyám a saját szülői alkalmatlansága, az eltartásom iránt érzett növekvő stressz és az, hogy neki csak egy ilyen férfi jutott, mindezek szisztematikusan a piálás felé taszították. Csakhamar azon kaptam magamat, hogy ezek ketten többet vannak beszszelve, mint amennyi időt józanul együtt töltenek.

Miller hadnagy okos rohadék volt. Tudta, hogyan töltse ki rajtam a mérgét úgy, hogy annak ne legyen külsérelmi nyoma. Ezt biztos a rendőrakadémián sajátította el. Gyorsan megtanultam hát én is, miként lehet az ujjakat és az ízületeket úgy megfeszíteni, s nyomás alatt tartani a test bizonyos lágy részeit, hogy azok ne sérüljenek, ne legyen semmi nyoma a kínzó beavatkozásnak, mégis pokolian fájjon.

Nem tudnám megmondani, hányszor kínzott meg alkoholos mámorában, de két dolog biztos; egyrészt provokáltam, hogy a gyűlöletemet olyan szintre felszítsa, ami elég erőt ad ahhoz, hogy egy napon megöljem, másrészt hozzászoktam, hogy akár

csöndben is elviseljem a fájdalmat. Ez később életmentő képességemmé vált, mint kiderült. Persze ostoba ábránd volt, hogy majd egyszer eljön az én időm és úgy visszavághatok Miller hadnagynak, hogy abba belegebed, de ez tartott életben. A remény, hogy elég sokáig velünk marad, elég sokat kapok tőle, s elég nagyra nővök ez idő alatt, hogy a bosszú eszköze legyek.

Élénken emlékszem egy októberi napra, nem csak azért, mert a tizedik születésnapom előtt történt néhány nappal, hanem mert akkor verte meg először anyámat. Egy pofon volt mindössze, de az olyan nagy, hogy anya zsákként zuhant vissza a fotelba, s egyből elájult; részeg is volt, s az ütés is akkora, hogy azt hittem, nem éli túl.

- Neked is folyton csak a szád jár! – teremtette le Miller hadnagy anyámat, majd egy hajtásra kiitta a maradék viszkít.

- Én csak azt mondom, hogy... hogy nem lenne veszélyben az állásod, ha nem innál többet, Stan.

- Mit tudsz te erről, mi?!

- Én csak...

- Te csak, te csak! Fogalmad sincs róla, hogy mikén mentem már keresztül!

- Ne haragudj – szólt anyám meghunyászkodva.

- Nem tudod, milyen mocskos ez a világ, rohadtul semmit nem tudsz róla! – fröcsögte Miller hadnagy. – Hogy megfertőz és nem tudsz tőle szabadulni. Hogy beeszi magát a bőröd alá, és megváltoztat. Méghogy ne igyak! Hogy ne felejtsek?!

Mit képzelsz, kinek adsz te tanácsokat?! Te csak egy... egy kis varrónőcske vagy! Egy szerencsétlen.

- Ne a gyerek előtt – szolt közbe anyám és felkelt a fotelból, hogy kivigyen engem a szobából.

- Te ne állj fel, amikor én beszélek, asszony! – és máris csattant az irgalmatlan erejű pofon.

Emlékszem az érzésre, ami hatalmába kerített. Ismeretlen érzés volt. Nem bosszúvágy, nem gyűlölet. Hanem aggodalom. Mi lesz most veled, anya? „

Részlet az 5. fejezetből

„Megjelent egy kép a fejében, ahogy az anyja részegen hever az ágyban, miután egy férfi... vele volt. Zúzódások az arcán. A karján még látszik egy erős marok szorítása. A lábai széttárva. A testének felét gyűrtött, mocskos paplan fedi, mintha a világ legpiszkosabb ravatalán feküdne.

- Ne csináld ezt, kérlek, anya – szólalt meg Randall, az utolsó szónak hangsúlyt adva. Leginkább akkor szólította őt anyának, vagy anyunak, amikor úgy érezte, hogy a szokottnál is nagyobb a távolság köztük, s attól félt, hogy végleg elhagyják egymást.

- Már döntöttem – felelte Dolores, s elindult a konyhafülkébe, hogy töltsön magának egy pohárral. Megállt a fiú háta mögött, s úgy itta ki az egész italt.

- De miért nem próbálsz meg valami mást? – Randall nem fordult felé. A fotel karfájába kapaszkodott.

Dolores nem felelt.

- Dolgozhatnál itt is. Nem?

- Itt nincs semmi.

A nő visszaült, s merengve nézte a falakat, melyeken talán elkerülhetetlennek vélt sorsát látta kirajzolódni.

- És máshol?

- Megfájdul a fejem a kérdéseidtől!

Randall nagy, kerek szemével az anyjára nézett. Megvárta, amíg Dolores elkapja a tekintetét.

- Én csak féltelek, anya.

A nő lesütötte a szemét. Egyetlen pillanatig mintha megérintette volna az, amit a fia mondott, aztán nyomban vissza is bújt a páncélja mögé.

- Nem kell. Tudok magamra vigyázni.

Felkelt, s egy újabb pohárral töltött magának. Randall összeszedte magát, s amikor hallotta, hogy az anyja az első kortyot lenyeli, kikászálódott a fotelből, s a neki háttal álló nőt megölelte. A mozdulat egyszerre volt pihekönnyű, s ólomnehéz.

- Szeretlek – mondta halkan, majd elengedte az anyját. Várt egy kis ideig, hátha megtörik a jég, de a csoda ezúttal is elmaradt.

- Menj be a szobádba, jó? – Dolores hangjában lenyelt könnyek reszkettek, a hangszíne egészen olyan volt, mint annak az embernek, akinek belső pokla, annak izzó lényege egy pillanatra megmutatkozik.

Ahogy a szobája felé tartott, Randall hallotta, hogy Dolores elsírja magát, s a pohár italt dühösen a mosogatóba önti.

Amikor magára zárta a szoba ajtaját, azon tépelődött, hogy nem kéne-e most azonnal kirohannia az anyjához, össze-vissza ölelni és puszilnia őt, biztosítani róla, hogy ők ketten összetartoznak, ezért támogatniuk és segíteniük kell egymást, nem kell ide semmi más, csak a szeretet.

Elfojtott sírást hallott odakintről.

A kezét a kilincsre tette.

Ekkor azonban a sírás felerősödött, s még egy hang megjelent; a pohár és a piásüveg összekoccanásának hangja, valamint a dívány nyekkenése. Dolores kész volt rá, hogy megint leigya magát a sárga földig a könnyes alkohollal. Randall csalódottan elengedte a kilincset, s próbált nem szilánkokra törni.”

Részlet a 6. fejezetből

„Már mindenki, köztük Vance és a tajtékozó szülei is rég hazamentek, mire sikerült elérniük telefonon az anyámat. Későre járt már, mikor méltóztatott végre bejönni az iskolába. Egyből láttam, hogy azért késett ennyit, mert ki akart józanodni annyira, hogy lehetőleg jóra való édesanya látszatát keltse.

- Asszonyom, a fia ma kegyetlenül megverte az egyik osztálytársát – kezdte az igazgató.

- Igaz ez? – fordult felém anyám felháborodást színelve, de tudtam, hogy csak arra gondol, fejezzük be ezt minél hamarabb, mert hamarosan indul az esti műszak.

- Alig tudtam lecsillapítani Vance Arlington szüleit – folytatta az igazgató. – Azért is jó, hogy ön később ért csak rá, hölgyem, mert nem lett volna szerencsés körülmény, ha találkozik a felbőszült szülőkkel. Mindazonáltal, ismerve és megértve az ön és fia helyzetét, arra kértem Mr. Arlingtonot, hogy ne tegyen feljelentést Declan és ön ellen. Keressünk más utat a tisztázásra.

- Miféle más utat? – anyám összeráncolta a homlokát, majd lopva a falióra pillantott.

- Azt a megoldást látjuk a leghelyesebbnek Mr. Arlingtonnal, ami egyébiránt megfelelő büntetés is lesz Declannek, miszerint Vance szülei abban az esetben tekintenek el a feljelentéstől, ha a fiát elbocsájtjuk az intézményünkéből, hölgyem.

- Hát ez hallatlan! – csattant fel anyám. Túlszínészkedte a dolgot, állapítottam meg magamban. – Hát kellett ez neked, fiam? Mit képzeltél? Miért kellett megverned azt a szerencsétlen fiút?

Nem szóltam semmit. Lemondóan néztem anyámra, majd elfordítottam a tekintetemet.

- Tehát a mai naptól fogva, ezen dokumentum aláírását követően – az igazgató tollat és papírt

csúsztatott anyám elé – Declan már nem tagja az iskolánknak.

Anyám hitetlenséget színlelve csóválta meg a fejét, sebtiben aláírta a papírt, majd felállt a székből.

- Ha megfogad egy tanácsot, asszonyom – szolt az igazgató -, beszélgessen el ezekről a dolgokról a fiával. Nincs ez így jól, hogy ilyen harag van benne. Őszinteségre, odaadásra és szeretetre van szüksége Declannek. Ezt meg kell oldaniuk, különben még nagyobb lesz a baj. Láttam már ilyet sajnos.

- Majd én eldöntöm, hogyan nevelem a fiamat! – anyám szeme szikrákat szórt. Megsértették azt a belső, igen érzékeny kis pontot, melyet már évek óta teljesen átáztatott alkohollal. Az egyetlen őszinte pillanata ez volt.

- Én csak Declan érdekeit tartom szem előtt. Magának is ezt kéne tennie, hölgyem.

- Magának pedig marha könnyű onnan az asztal túloldaláról osztani az ész! – anyám ekkor megkocogtatta a vállamat. – Gyere, Declan. Elmegyünk innen a francba.

S azzal onnan is elmentünk a francba.

Ahogy elhagytuk az intézményt és a közeli buszmegálló felé mentünk, egyszer hátrapillantottam, s különös szomorúságot éreztem. Végére is nem nagyon érdekelt a többi gyerek szempontjából, hogy kidurrant a lufi. Ott rohadjanak meg, gondoltam, ők senkik, és semmit nem is jelentenek nekem. Felőlem ott pusztulhat meg mindegyik az iskolában.

Mégis rossz volt tudni, hogy többé nem mehetek vissza, és nem játszhatom tovább a hazug-világ marionett játékát. Mert bármennyire is szörnyű volt, hogy ilyen dolgokat mondtam és tettem, legalább ott volt nekem ez az apró világ. Ez az enyém volt. És most elvették tőlem. Nem akartam senkinek ártani, csak magamon kicsit segíteni. A módszer, az eszköz a legrosszabbak egyike volt, ez tény. S bár illúzió volt az egész, amit felépítettem, rájöttem, mégsem az fáj legjobban, hogy eltűnt a hazugság-világ. Hanem az, hogy akár igaz is lehetett volna.”

Részlet a 7. fejezetből

„Randall kérdően nézett rá.

- Akármit is mondasz neki..., ha a szívedből mondod, szereted. Ha nem a szívedből mondod... akkor inkább hallgass. Fiacskám... nincs semmi különbség aközött, hogy először, újra, vagy utoljára látod-e. Csak az számít, hogy látod. Ott van neked. Te pedig neki. És ha azt a pillanatot nem ragadod meg, sosem kapod már vissza és később... később olyan teherként ül rajtad, amihez képest a tüdőrák... semmiség.

- Azt hiszem, értem.

- Nézz rám, fiam – Oscar türelmesen várt, míg Randall felvette a szemkontaktust. – Bármit is tett

anyád. Vagy nem tett. Akármit is mondott... vagy fáj, hogy nem mondta... a szíved szóljon hozzá.

Randall belátóan bólintott.

- Nincs időd arra, hogy... haragudj – folytatta az öregember. – Nincs időd rá, hogy olyan dolgokat tegyél vagy mondj, amiket később úgyis meg fogsz bánni. Észre sem veszed... és már rengeteg olyan dolgot teszel, sok olyan szót mondasz ki... amikkel fájdalmat okozol, nem csak másoknak, hanem főleg magadnak.

Az öreg fájdalmasan felsóhajtott, s csontos kezét a tüdejéhez nyomta.

- Élj úgy, hogy sose legyen késő! Semmi sem fájdalmasabb a megbánt múltnál. Most kell szeretned, amíg van mit és kit, mert a dolgok úgy folynak majd ki az ujjaid közül, mint a víz.

Randall szipogni kezdett.

Oscar, úgy tűnt, különös érzéssel rendelkezik, hogy mások szívébe lásson és pontosan azokat a húrokat pendítse meg, melyekre akarva-akaratlanul is, de szükség van.

- Ha visszanézek... az életemre... te jó ég – az öregember szeme elfátyolosodott -, mennyi mindent másként csináltam volna.

- Például? – kérdezte Randall, s megtörölte a szemét a pulóvere ujjával.

- Nem dolgoztam volna olyan sokat... Amire végül is ráment az egészségem. Megtanultam volna megelégedni. Becsülni, amim van. Nem eltékozolni a percekét és napokat.

Oscar ismét köhögni kezdett, azonban most fuldokló hörgése hamarabb elmúlt, mintha csak igyekezett volna átadni valami mélyet és fontosat, mielőtt meghal. Mert az végül is bármelyik pillanatban bekövetkezhetett, akárcsak minden élő embernél. A különbség csak a meglepetés erejében lakozott.

- Sosem kapom már vissza – sóhajtott beletörődéssel az öreg.

- Micsodát?

- A pillanatok. Amiket haraggal töltöttem meg. Vagy keserőséggel. Bántó, ártó gondolatokkal, érzésekkel és szavakkal. És tettekkel. Az öregkor átka, hogy amikor már olyan sokat... olyan iszonyú sokat elveszítesz, akkor érted meg, hogy amid marad, az a lelkiismereted. Ó... a halál nem a gyümölcsfa pusztulása... hanem a gyümölcsök leszedése. Ízlik-e, amit kóstolsz, vagy sem... az mutatja meg, hogyan éltél.”

Részlet a 8. fejezetből

„A nap végén felvettem az ütött-kopott kesztyűimet, s pofozni kezdtem az egyik zsákot. Nem sokkal távolabb Rusty épp pihenőt tartott edzése közben, s engem figyelt. Igyekeztem nem tudomást venni róla. Ő volt az egyetlen ember, akitől megfagyott az ereimben a vér. A tekintete átható volt és tiszta, kristálymódra csillogó balsejtelem tükröződött benne,

tipikusan az az ember volt, aki ha belépett valahova, egyből észrevették. Sötét haját mindig csillogóra olajozta, túlságosan jóképűnek tartottam őt ahhoz, hogy maga legyen a gonosz. Karizmája és kiállása veszélyes hírnevével társulva elég volt ahhoz, hogy kerüljem őt, mint a tüzet. Ám ahogy teltek a percek, egyre zavaróbb volt a jelenléte. A tekintetét magamon éreztem. Már nem tudtam az öklözésre figyelni, s kénytelen voltam megfordulni. Rusty engem bámult, kifejezéstelen arcán megállapíthatatlan volt, hogy közöny vagy gyűlölet van-e benne.

Tovább pofoztam a zsákot, hogy jelezzem, nem foglalkozom vele, ám amikor pár perccel később megszólított, összerezzenem:

- Hé, kölyök!

Azonnal megálltam. Hátra fordultam, s igyekeztem nem mutatni a félelem csíráját sem.

- Mi van? – kérdeztem lihegve.

Rusty felkelt a padról, ahol eddig ült. Törülközőjét a nyakába rakva közeledett felém. Nem volt olyan magas, mint én, de tudtam, ha itt harcra kerülne a sor, valószínűleg nem pazarolná az idejét arra, hogy összeverjen, inkább egy pillanat alatt elővinné a kését és belém mártaná. Mindezt a legcsekélyebb lelkiismeretfurdalás nélkül.

- Figyellek már egy ideje – mondta.

- Értem, és? – válaszoltam könnyelmű hangszínt megítelve, de hiába; a szemem biztos elárult.

- Hogy hívnak?

- Declan.

- Milyen Declan?
- Nem mindegy az? – keménykedtem kicsit vele, hogy lássa, nem vagyok olyan puhány, mint amilyennek talán látott.

Rusty elmosolyodott és egy pillanat alatt végig mért.

- Tudod, ki vagyok?
- Hall az ember ezt-azt.

A férfi mereven nézett rám.

- Keménytökű srácnak tűnsz, Declan. Van számodra egy melóm, ha érdekel. Jó pénzt vágnál zsebre.

- Mennyit? – kérdeztem.

Rusty ismét elmosolyodott.

- Majd megtudod, ha benne vagy.

Egy pillanatra eltöprengtem.

- Veszélyes?

- Felejsük el... - legyintett a férfi lesajnálóan és hátat fordított. Ahogy elindult az öltöző felé, szórakozottan fütyürészni kezdett és egy zsákba jókorát belesózott. Nézttem őt, s arra gondoltam, mégis mi veszítenivalóm van? A pénz jól jött volna, bármennyit is fizet. Pár perc alatt életre szóló döntést hoztam, s végül az öltözőben kötöttem ki. Rusty ruha nélkül ácsorgott a szekrénye előtt, s éppen elkaptam a pillanatot, amikor a pisztolyának forgótárát ellenőrzi.

- Jól van – szóltam az ajtófélfának dőlve. – Benne vagyok.

A férfi nem zavartatta magát. Kezében a revolverrel elem állt, s így szólt:

- Ugye tudod mit jelent az, hogy benne vagy?
  - Megcsinálom a melót.
  - Azt ajánlom is, öcskös, mert ha visszakozol, vagy elszarod nekem, én kifilézlek, mint egy nyomorult halat.
  - Megértettem.
  - Helyes.
  - Szóval, mit kell tennem?
  - Postás leszel. Mához egy hétre adok neked valamit. Nem kell tudnod, hogy mi az. A te dolgod, hogy átadd valakinek.
  - Ennyi? Postás leszek?
- Rusty arcán félelmetes mosoly jelent meg.
- Nem is érdekel már, mennyit kapsz a melóért?
  - Dehogynem.
  - Öt dolcsit fizetek majd átadáskor, és újabb ötöt kapsz, ha megcsináltad.
- Felcsillant a szemem.
- Rendben van.
  - Itt legyél nekem jövő héten.
  - Itt leszek.”

Részlet a 9. fejezetből

„Az ügyem tárgyalására december 4-én került sor. Stansfield olyan volt, mintha nem is próbálna menteni, csak helyeselt erre, helyeselt arra, jöllehet esélytelen ügy volt az én szempontból. A beidézett tanúk egytől-

egyig állították, hogy én öltem meg Phil Murrayt. Ennél egyszerűbb gyilkossági tárgyalás nem zajlódhatott még le a Tulsai Bíróságon.

Az ítélethirdetésre december 18-án került sor. A kövér, pápaszemes bíró így szólt hozzám a pulpitusról, miután elhangzott a „vádlott álljon fel” utasítás:

- Declan Wright. Az esküdtszék egyöntetű döntése alapján önt bűnösnek találták szándékos emberölés vádjában, melyet ez év szeptember 30-án követett el. A Tulsai Bíróság ezennel húsz év szabadságvesztésre ítéli. A büntetését holnap, azaz december 19-én kezdi meg az Oklahoma Állami Fegyházban. Példás magaviselet esetén legkorábban 1959 december 19-én szabadulhat.

Az ítélethirdetést követő kalapácsütés hangosabb volt, mint bármelyik vasrács becsapódása, melyet valaha a fegyházban hallottam. Belekgongott a szívem és a gyomrom. A tárgyaláson és az ítélethirdetéskor is anyu arcát kerestem a bámész tömegben. Sehol nem volt. S ebbe belefacsarodott a szívem.

Az előzetesben töltött utolsó estémen egy percet sem aludtam. Vártam, hogy meghaljak. Vártam, hogy felébredjek ebből az egészszből. Azt kívántam, bár az egész életemet leélhetném úgy, hogy a Nap sosem kel fel többet. De az idő a legnagyobb ellenségemmé vált, s elérkezett a reggel.

Néhány óra alatt átszállítottak az Oklahoma Állami Fegyházba, ahol megkezdhettem új életemet, melyet semmilyen formában nem lehet életnek nevezni. Kinyíltak a hatalmas vaskapuk, s a rabszállító busz

többedmagammal megállt az udvaron, majd hangos dörrenéssel becsapódott mögöttünk a kapu. Ott voltam, nem volt menekvés.

Húsz év.

Hétezerháromszáz nap.

Több mint egymillió perc.

Egymillió perc kín, magány, büntudat és életveszély.

Ahogy megláttam a fegyház sötéten pislogó rácsos ablakait, akkor tudatosult bennem igazán, hogy mindent tönkretettem az életemben. Kinyílt a busz ajtaja, s megparancsolták, hogy szálljunk le. Sosem rettegtem még annyira, mint azokban a percekben. Éreztem, hogy mindenütt gyilkosok vesznek körül és engem méregetnek. Gyilkosok, mint én...”

Részlet a 10. fejezetből

„A napokban ünnepeltem a kilencvenhetedik születésnapomat. Sok-sok évvel korábban nem gondoltam volna, hogy ilyen hosszú, s ráadásul ennyire tartalmas életet élhetek valaha is.

Szívem legnagyobb boldogsága, hogy nem magányosan töltöttem a születésnapomat; két fiam, hét unokám és két dédunokám szerető ölelésében, s a már évekkal ezelőtt előrement szerelmem ragyogó emlékével.

Csodaszép évtizedeket sikerült élnem, miután eljöttem a farmról. Randallel olyan gyakran találkoztunk, ahogy csak tudtunk, s mindig hazalátogatásnak éreztem, amikor elutaztam hozzájuk.

Öt éven belül megismertem életem szerelmét, June-t, akivel boldog és odaadó házasevéket töltöttünk el, s büszkeségünk lett két fiúnk, Ron és Dilan. Famegmunkáló vállalkozást indítottam, s szerettem a munkámat. Sokáig tartott, míg a démonjaimat el tudtam engedni, s megtanultam szeretni az életet és önmagamat. De sikerült. S ezt jórészt Randall barátomnak köszönhettem.

Randall nyolcvanhárom évet élt. A temetésén beszédet mondtam, talán minden idők legszükszavúbb beszédje volt. Néhány szóval mindent elmondtam:

- Drága barátom, boldog emberként hunyod le a szemedet, mert járt az órád, mielőtt megállt.

Minden születésnapomkor iszok egy kortyot Randall emlékére, s hálás szívvel megemlékezem azokról a beszélgetésekről, amikor teljes lényét odaadta, hogy segítsen rajtam. Mindig is arra gondoltam, hogy csakis úgy hálálhatom meg a törődését, ha mélységes szeretetet adok át azoknak, akik engem választottak útítársuknak, tanítójuknak.

Tudom, már nem élek sokat.

Bármelyik nap meghallhatok. De ha eljön az utolsó naplemente, a szemem nyitva lesz. Az út végén az ember eltöpreng, mi lehet vajon az élete tanulsága, mondanivalója, az essenciája. Én is gyakran gondolok

erre, s mindig egy jelenet villan fel előttem, amikor Ron lelki válságában tanácsért fordult hozzám. Azt mondtam neki:

- Gondolkodj, érezz, beszélj és cselekedj szeretetből, akkor nem ártasz senkinek, még magadnak sem. És bármerre is jársz, akármilyen is az életed, rengeteg körülményed lehet, amik elsodorhatnak, ha hagyod, de a te felelősséged az a bizonyos másik út.”